

Azië 2 - RUSLAND, MONGOLIë, CHINA EN HONG KONG - 2003

Hierbij een tweede bericht uit Azië, dat ik zoals beloofd ongeveer elke maand zal opsturen aan geïnteresseerden. Ik ben inmiddels in HongKong aangekomen. Ik zal beginnen met een conceptartikel dat ik gisteren geschreven heb voor Dagblad de Limburger. Ik weet nog niet of het inderdaad geplaatst gaat worden. Hierna ga ik verder in op mijn ervaringen in de overige genoemde landen.

BERICHT UIT HONGKONG: EEN STAD IN DE MALAISE

Na 6 jaar ben ik terug in HongKong de stad waar ik een half jaar verbleef in 1997. Net als toen staat de stad weer in het middelpunt van de mondiale belangstelling. In 1997 ging het om de overdracht van de kroonkolonie van Groot-Brittanie naar het moederland China, en was er vooral een (door de Chinezen gecreeerde) feeststemming met veel vuurwerk en zo. Nu overheersen vooral de negatieve emoties. Het land verkeert al vier jaar in een economische recessie, waarbij onder andere de huizenprijzen met 60 % daalden, de salarissen naar beneden werden bijgesteld en mensen hun banen verloren. Daar komt de oorlog in Irak nog bij, en ook de zelfmoord van een bekende popster heeft de bevolking in diepe rouwstemming gedompeld. Als of dit nog niet erg genoeg was is HongKong na China het ergste getroffen door de besmettelijke longziekte SARS. Momenteel (7-4) zijn er 842 geïnfecteerden mensen en 22 doden geregistreerd, en deze cijfers stijgen nog dagelijks.

Op straat, in de metro en bussen en in de vele winkelcentra overheersen de mensen met mondkapjes. Toch draagt nog steeds een groot deel van de mensen (waaronder ik zelf) deze mondkapjes niet. De infecties beperken zich namelijk met name tot een huizencomplex en twee ziekenhuizen. Een briefschrijver in de South China Morning Post bracht het treffend: maandelijks sterven er 66 mensen aan 'gewone' longontsteking, en 166 mensen aan andere ademhalingsziekten. Net als bij SARS gaat het hierbij voornamelijk om oudere mensen die al aan andere ziektes lijden.

De enorme media-aandacht voor SARS (ook in Nederland heb ik vernomen) is begrijpelijk omdat iedereen getroffen kan worden, zelfs 'gewone' westerlingen. Toch staan de huidige cijfers in schril contrast tot de 24.000 doden die dagelijks vallen door ondervoeding in ontwikkelingslanden. Het betreft hier echter met name andere mensen en geen westerlingen, vandaar dat deze cijfers zo af en toe weer eens rond een VN-top worden genoemd in een klein berichtje in de krant.

Ondertussen lijken de economische gevolgen weer enorm te worden vooral in Zuidoost Azië, maar ook in andere landen. Het aantal vliegtuigpassagiers in HongKong is met 50 % gedaald sinds half maart, bioscopen en restaurants blijven leeg. Mensen blijven zoveel mogelijk thuis, het internetgebruik en de verhuur van video's en DVD's is dan ook enorm gestegen. Daarnaast zijn de openbare zwembaden voor onbepaalde tijd, en de scholen tot eind april gesloten. Ook worden popconcerten, grote sportevenementen en conferenties gecancelled. De economie wordt daarnaast vooral getroffen door scherp dalende aantal toeristen, buitenlandse investeringen die uitgesteld worden (vooral ook in China), en zakenmensen die hun bezoek aan Zuidoost Azië uitstellen. Er wordt nu al gesproken over de grootste crisis sinds de Aziatische financiële crisis in 1997. Of dit allemaal bewaarheid zal worden, zal de komende weken moeten blijken. Ik heb ondertussen net als in 1997, weer enkele figurantenrollen kunnen spelen (voor een Chinese TV-serie rondom de overdracht van HongKong aan China). Ook de pubs en discotheken in Lan Kwai Fong en Wanchai zijn nog gewoon geopend, en het was afgelopen zaterdag gezellig hoewel wat minder druk. Omdat het bier binnen in de cafes nog steeds vier keer zo duur is als in de (24 uur geopende) winkels buiten, heb ik de zaterdag net als vele anderen vooral voor de cafes doorgebracht. Maar omdat ook de goedkope hostels leeg staan, en vele werkende Britten na 1997

vertrokken zijn, mis ik toch ook de gezelligheid. Waarschijnlijk vertrek ik dan ook volgende week naar Vietnam. Er schijnt daar een enge ziekte te heersen.

Zo dat is wel genoeg over SARS. Inmiddels gaat het ondanks de malaise hier, wel goed met mijn werk als figurant. Ik kan bijna iedere dag aan de slag, de meeste keren als Engelse soldaat rondom de overdracht van HongKong aan China in 1997. Wie had dat achter mij gezocht, ik ben normaal niet zo oorlogzuchtig. En volgens mijn vader ook niet zo gehoorzaamgezind die allerlei bevelen opvolgt. Hij wou me daarom naar de kostschool sturen, en vond het jammer dat ik buitengewoon dienstplichtig was. Nu ik het toch over mijn vader heb, zijn afscheidswaarden 27 februari waren "Ik hoop dat je de goede beslissing genomen hebt." Daarmee ook een beetje bedoelend dat hij er niet zo achter stond. De tijd zal het leren. Maar normaal gesproken ben ik optimistisch ingesteld, en ook wel een beetje hierbij beïnvloed door de Celestijnse Belofte van James Redfield. Mede door dat boek heb ik 1996 mijn baan bij Nestle opgezegd en ben toen gaan reizen, en later studeren. Ik ben nog steeds blij dat ik die beslissing genomen heb, zoals ik ook achter mijn huidige reis sta. Ik ben daarom ook niet zo bang voor SARS.

De hoogtepunten tot nu toe waren: het Baikalsee bij Listvianka, Irkutsk en het nachtleven daar, het landschap van Mongolië en het bezoek aan een nomadenfamilie ten oosten van Ulan Bator, de muur (7,5 km gelopen over een niet gerestaureerd gedeelte) bij Simantai, de parken en het verblijf in het Saga-Youthhostel in Beijing, de beklimming van de heilige berg Tianshan, het uitzicht bij avond over Shanghai vanuit de Bank of China toren, en het Huangshan-gebergte (Anhui-provincie). Het is daarbij altijd weer indrukwekkend om HongKong terug te zien, maar ik wist al een beetje wat ik kon verwachten.

Naast wat ik gezien heb, waren de hoogtepunten vooral de gesprekken met mensen. Zo sprak met een Russische hydroloog waar ik een nacht verbleef aan het Baikalsee. Hij vertelde o.a. dat nu iedereen alleen maar met geld verdienen bezig was en dat dit het favoriete gespreksonderwerp is geworden. In de communistische tijd was dit onderwerp bijna taboe. Ook is men veel minder zeker van zijn baan geworden. Tegenwoordig is niet meer van belang welke opleiding en ervaring men heeft, maar welke contacten men heeft. Voor kleine bedrijfjes wordt het steeds moeilijker gemaakt, terwijl grotere bedrijven wel de juiste contacten met overheidsfunctionarissen hebben om succesvol te zijn. De corruptie is enorm toegenomen sinds 1992, en natuurlijk ook de invloed van de mafia. Jozeph Stiglitz heeft in Perverse Globalisering beschreven waarom de IMF-recepten in Rusland niet werkten. Ik ben nog steeds bezig dit boek te lezen, maar ik kan het iedereen aanraden.

In China had ik interessante gesprekken met een student internationale economie, een medewerker van de agrarische bank, een zakenman uit Singapore die toch in een jeugdherberg verbleef en enkele anderen geïnteresseerden. Juist deze mensen die Engels spreken (zijn er jammergenoeg nog niet zoveel) zijn ook geïnteresseerd in mijn mening over de democratische rechten in China. Verder heeft men vooral een positief beeld van de toetreding van China tot de WTO. Ik heb proberen uit te leggen dat er ook veel nadelen aan verbonden zijn. Dit geldt vooral voor de boeren, nu noch zo'n 60 tot 80 % van de beroepsbevolking. Volgens berekeningen zou door toetreding tot de WTO zo'n 250 tot 300 miljoen boeren hun bedrijf moeten beëindigen. De Chinese regering heeft echter plannen, om de boerenbevolking te laten dalen van 600 miljoen tot 100 miljoen boeren. Het toverwoord niet alleen in de landbouw is modernisering. Wat ik niet verwacht had is dat onderwijs en gezondheidszorg niet toegankelijk zijn voor de armste bevolkingsgroepen. Afhankelijk van de provincie waarin men woont, moet men een bijdrage betalen hiervoor. Juiste de armste boeren komen zo tussen wal en schip terecht, omdat men als alternatief alleen maar laagbetaalde banen in de stad kan zoeken. Er is al jaren sprake van een grote trek van boeren naar de stad. Vaak blijven de vrouwen achter en komen de boeren masaal naar huis rond Chinees nieuwjaar met hun verdiende geld. Je herkent ze op de stations aan de

grote zakken met bagage die ze met zich meezeulen. De gemiddelde boereninkomens variëren van 120 Euro tot 1200 Euro per jaar, afhankelijk van de regio waarin men woont. Door de grote inzet van arbeid heeft men echter een grote productie per hectare kunnen bereiken. De vraag is dan ook of er nog productiewinst is te behalen met geïndustrialiseerde landbouw. Waarschijnlijk zullen net als bij de Groene Revolutie in India de bijkomende (milieu)kosten groter zijn dan de extra productieopbrengsten. De EU en de VS hebben ondertussen gunstige handelsafspraken kunnen maken voor hun mais, graan en soja. De toekomst zou dan moeten zijn dat men vooral groenten en andere gewassen gaat telen voor de eigen - en wereldmarkt, en de basisvoedselproducten uit andere landen importeert.

Hoewel Mao zijn revolutie vooral met behulp van boeren kon uitvoeren, zijn zij nu het kind van de rekening. Door het gebrek aan meninguiting en organisatie, is er totaal geen sprake van een boerenbeweging. De hoop is denk eerder gevestigd op de studenten, hoewel ook zij nu vooral bezig lijken te zijn om een zo goed mogelijk betaalde baan te vinden. Ook in China teelt de corruptie welig, vooral op de hogere overheidsniveaus. Een dokter zei dat de belangen van 'ordinary people' niet zo meetellen. Het is dan ook wachten op een volgende revolutie. De in woord beleden socialistische markteconomie, is niet meer geworden dan een Amerikaans soort kapitalisme zonder democratische rechten, vrijheid van meningsuiting, sociale zekerheid, toegang tot basisvoorziening, en zonder eigendomsrechten op o.a. grond. Onder tussen worden in grote steden de 'hutongs' (traditionele volkswijken) in hoog tempo afgebroken, om plaats te maken voor grote kantoorgebouwen en appartementencomplexen. Net als in Nederland zullen de woonlasten hierdoor alleen maar stijgen.

Mijn tijd is bijna om (en er volgen wat Championsleague wedstrijden) dus ik zal proberen positief te eindigen. Ik heb nu wat contacten met een Chinese student en eventueel een professor in de landbouw. Ik zal proberen hem een aantal vragen te stellen, en hiermee verder te komen. Ook in andere landen in Zuidoost Azië heb ik een aantal interessante adressen van boeren- en ontwikkelingsorganisaties. Ondertussen is er in Nederland een hoopvol initiatief ontstaan tussen een aantal maatschappelijke organisaties op gebied van landbouw en globalisering. Als themagroep Mondiale Voedselzekerheid van GroenLinks hebben we hier een bijdrage aan kunnen leveren, en hopelijk zullen we hier dit jaar en de komende jaren de vruchten van gaan plukken. Ik zal proberen jullie te blijven voeden met informatie uit Azië. Tot een volgende keer.

Reacties zijn welkom.

Met vriendelijke groeten,
Guus Geurts
April 2003 vanuit Hong Kong